

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr. pe 1/2 an . . . 2 „ 50 „ „ România și străinătate pe an . . . 14 franci „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor: Pentru publicații oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii „FÓIA DIECESANĂ“; eră banii de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografia diecesană în Caransebeș.</p>
---	--	---

Invitare de Abonament

la
„Foia diecesană“.

Mulțumind tuturor pentru binevoitoriul sucurs material și spiritual, ce l-au dat pîn'acum întru susținerea acestei foi, îi rugăm, totdeodată ca și pe viitoriu să ne sprijinească întreprinderea noastră, cu atât mai vîrtos, pentrucă această foie are o misiune mai înaltă culturală și anume, înaintarea intereselor noastre bisericesci și școlare.

*Deschidem deci un nou abonament pe anul 1890. cu prețurile de pîn'aci și adecă:
pe un an întreg 5 fl.
pe jumătate de an 2 fl. 50 cr.*

Rugăm mai departe pe on. public de a trimite cât mai curînd prețul abonamentului folosindu-se, spre mai mare înlesnire, de mandate postale, pe care să fie scris limpede numele on. abonenți și posta ultimă.

Studiu asupra abaterilor gramaticale în dialectul țeranilor români din Sălagiu.

Să zicem, că undeva în lume există vre-un popor, care poate numai din pomenire scie ce va să zică amestecul de limbă. Fel de fel de împrejurări în cele din urmă sîlesc însă pe o mare parte din acest popor să-și părăsească vatra strămoșească. O și părăsește. Poporul, odinioară un întreg compact, prin această despărțire se trunchiază. Partea ce emigrase se pune în contact zilnic cu neamuri, pe care mai înainte nu le cunoștea din capul locului;

partea ce stete locului, cu gândul se muncească agrii, moșteniți de moși-strămoși, în valma veacurilor are a face și ea la rîndul seu cu oaspeți, pe care nu bunăbucuroasă îi strînge la pieptul seu. Și pentru una și pentru altă parte prin aceste se deschide o altă lume, lume nouă. Dar prin despărțire mădulările trunchiate perdură mult din tăria de mai înainte; ear puterea agresivă acum este mai impunătoare și facultatea resistivă nu mai are parte din intensitatea de odinioară. Tîmpul, ca toate, trece și el. Și de-a lungul vremii și o parte și alta din popor se pune în cunoștința multor lucruri nou; dar și perde din memorie una câte una suvenirile copilăriei; tot mai rămîne câte ceva și la suprafața conștiinței, rămîne ceea-ce în acea vîrstă de fericire se lipise mai tare de suflet și de inimă. Zicem și o parte și alta din acel popor învață multe lucruri nou; dar învățătura din vreme în vreme și moleşcesce. Limba poporului desmembrat începe și ea a se îndrăgi de lene, comoditate sau vre-o altă patimă și mai drăgălașă inimii. Se propagă civilizația, învățătura de carte; lățindu-se lumina, se lătesce, — așa pe furiș — mai ales rafineria, răsăfătarea în gust. O limbă se compune din multe elemente. Unele elemente prind a desplăce încetul cu încetul. Gustul deobște cere cu ori-ce preț elemente nou, elemente de o sclipală bogată. Și de ceea-ce oamenii au trebuință, nu întîrzie a stăruii, a pune la cale toate mijloacele pentru cîștigarea aceloră. Și când se cîștigă, se cîștigă prin muncă obositoare și, — ceva mai ușor, — prin împrumut. Dar pentru-că nu numai oamenii sînt nedrepti și nu numai femeile sînt caprițioase, se întemplă, că factorii de puțină importanță, factori mai înainte nebăgați în seamă, prin un fel de noroc al sorții ajung a fi stăpânii situației. Aci o luptă se începe. Unele elemente de limbă din luptă ies învingătoare; altele cad zdrobite în câmpul de răsboiu. Trec mulți secolii la mijloc. Și lupta se întetesc tot mereu. În cele din urmă

numai ce ne trezim, că limbile ce odinioară erau rupte dintr'o inimă, acum abia că-și mai seamănă. Iei-colo câte o trăsură ce seamănă; dar fisionomia s'a schimbat.

Să mai presupunem, că cele două părți, despărțite odinioară într' sine, earăși se mai trunchiază; earăși noue condițiuni pentru fiecare parte! Alți prieteni, alți dușmani fac preajma membrilor de nou trunchiate: Metamortosarea se urmează și astădată! Divergența zi de zi devine tot mai bătătoare la ochi, trăsurile consonante zi de zi tot mai puține. O singură ghinde s'a sămănat, dar' au trecut o sută de ani și din o ghinde în cele din urmă ne trezim cu o sută de stejari. Stejarii sânt frați, sânt dintr'o sămăntă, dar' pentru-că altul a fost solul, alta a fost clima pentru fiecare dintre ei, deși celulele sânt într'un chip țesute, stejarii nu mai seamănă frunză cu frunză. Acum putem zice: toate acelea limbi, care sânt din una și aceeași sămăntă, dar' au fost sădite în felurite soluri, s'au desvoltat în diverse clime, se chiamă din partea filologilor limbi înrudite, și o știință specială se ideletnicesce cu constatarea punctelor divergente și statorirea caracterelor consonante ale lor. Numele acestei științe este filologia, sau dacă voim a-i restringe marginile, într' care se mișcă, gramatica comparativă. Ei bine, ceea-ce este gramatica comparativă pentru limbile înrudite într' sine, aceea este și simpla gramatică, înțeleg gramatica bine pricepută pentru limba unui popor, și eată cum! Nu este în lume limbă vorbită de vre-un popor, care să fie lipsită de dialectele, provincialismele sale. Stând frunte gramaticul cu o astfel de stare de lucruri, ce are să le facă? La tot casul trebuie să-și dea seama de toate acele particularități, căci numai în chipul acesta va fi în stare să scrie gramatica unei limbi întregi. Și în această privință Max Müller, Adelung, Vater și frații Grimm au dovedit atât în practică, cât și în teorie importanța ce au dialectele și provincialismele pentru o limbă oare-care. Și astăzi toți cărturarii adăpați la fântâna științei din soare-apune recunosc: cel mai bogat material pentru scrătătorul unei limbi zace ascuns în graiul viu al poporului. Și cum să nu!? numai limba din popor, pe lângă că ofere materialul cel mai prețios, poate împrumuta limbii, dialectului literar tărie, viață și plasticitate. Și tot ce pot face învățați cu privire la o limbă, este precizarea și clarificarea formelor gramaticale și a cuvintelor cuprinzătoare de fel de fel de noțiuni.

În aceste din urmă decenii s'a pornit și la Români un curent destul de puternic, ce pe mulți bărbați luminați i-a împins la ștudiarea graiului viu din popor și îndeosebi decând cu apariția primului volum din *Magnum Etymologicum* al eruditului d. Hajden, din ce în ce se recunoaște și mai mult importanța studierii graiului popular. — În cele-ce urmează aci o să punem în vedere cetitorilor particularitățile gramaticale ale acestui dialect selagian

Aceste diferențe nu vor fi lipsite de orî-ce interes; ear' dacă privirea astăzi rămâne mai cu înlesnire isbită de ele, e căci astăzi nime nu o să mai tragă la îndoială, precum făcuse și decedatul Cipariu în „Principia de limbă“ (vezi pagina 258 și 347.), existența unei limbi literare, care fiind odată precisată, fiindu-i trase limitele, nu se poate perde nici pe un minut din vedere, și astfel stând lucrul, toate acele forme, care sânt proprii numai unui dialect și sânt nesusceptibile în limba literară, trebuie considerate drept provincialisme și ca pe atari scrătătorul caută să le înregistreze într' particularitățile caracteristice ale acelui dialect. Noi am stăruit astfel a face, și dacă abaterile în felul acesta în dialectul selagian nu sânt atât de numeroase, precât sânt spre pildă cele fonetice și lexicale, cauza e și aci, că în orî-și-care dialect formele gramaticale se bazează pe temeuri cu mult mai generale decât cele fonetice și lexicale. Particularitățile gramaticale ale dialectului selagian, pe care nu le-am trecut cu vederea, sânt următoarele: (După „Tribuna“).

(Va urma).

Încunosciințare.

Acte și documente relative la Istoria renascerii României, publicate de Ghenadie Petrescu, episcop de Argeș, Dimitrie A. Sturdza, membrul academ. rom. și Dimitrie C. Sturdza.

(Urmare și fine.)

Dacă cântăm a ne lumina, în ce mod și prin ce mijloace strămoșii noștri au luptat ca să cadă țeara cu desevîrșire pradă inamicilor, de care eram încungiurați din toate părțile; dacă ne interesăm de amănuntele trailului nostru în timpul acelor domnii, care au spîrcuit mai tare virtutea și bărbăția poporului, decât potopul cel mare al invasiunilor barbare din timpul căderii cetății mume Roma; nu a sosit oare timpul a cerceta cu deamănuntul, cum am lucrat, cum am luptat, pentru a fi independenți? Nu a sosit oare timpul a cunoaște cursul acelor mari evenimente, care au constituit statul român neatîrnat? Nu a sosit oare timpul să căpătăm cu toții consciință istorică, că ceea-ce am devenit astăzi nu e darul nimului, ci e în-sași opera mânilor noastre?

Furtună mare se anunță și e nevoie, ca de timpuriu să luminăm câmpul de luptă, să ne ascuțim vederile, să ne întărim inimile, să ne oțelim voința; ca și astădată să rămânem învingători.

Și ce are să dea mai multă lumină, decât constatarea faptelor săvîrșite: ear' aceste nu se pot altfel stăbili, decât prin documentele timpului, dovezile neperitoare de cele întemplate, făptuite, cugetate de buni și de răi, de amici și de inimi. Căluzind prin mijlocul lor, vom vedea trecutul ca într'o oglindă, și la lumina ce se va face asupra lui vom putea pătrunde și în viitoriu.

Iute trece timpul, iute evenimentele; mai iute însă oamenii uită ce au văzut ei înșiși cu ochii lor și deabia

păstrează în aducerea lor aminte ceea-ce au auzit dela alții, făptuitori ai celor întemplate. Aceasta explică, cum partea cea mai puțin cunoscută a istoriei românesce este cea recentă, cum lucruri importante s'au șters din memoria noastră, cum le micșorăm însemnătatea. Aceasta explică, cum sentimentul operei mărețe, ridicată astăzi, nu este răspândit preste tot locul, și cum am pierdut chiar amintirea greutăților ce am avut de învins.

Acestea sânt îndemnrurile, care au dat naștere publicațiunii de față. Ea cuprinde documentele acelei epoci mari, în care Români au rostit în fața areopagului european voința lor asupra organizării statului lor. De aceea și titlul publicațiunii este: „Acte și documente relative la istoria renascerii României;“ de aceea și această lucrare va fi dedicată „Națiunii române învingătoare prin voință și credință“.

Publicațiunea cuprinde întâmplările, din care s'a născut războiul Crimeei și care au avut de rezultat tratatul de Paris din 1856, precum și acelea, prin care au trecut Români pentru a-și putea exprima în toată libertatea dorințele și voințele lor și ale da un început de executare. Această perioadă istorică începe în 1850. cu cestiunea locurilor sante din Palestina și sfârșese în 1859 cu îndoita alegere a lui Alexandru Ioan I. E natural, că pentru a înțelege bine situațiunea principatelor române în momentul în care se încăieră lupta pe teritoriul lor mai întâiu, nu departe de gurile Dunării mai târziu, precum și schimbările cele mari ce s'au produs în urma acestor fapte; e necesar a pune sub ochii cetitorilor actele principale ale situațiunii politice înaintea războiului din Crimea.

Planul decii al publicațiunii este următoriu:

I. Documentele anterioare războiului din Crimea.

1. Tractatele româno-turce.

2. Tractatele româno-ruse.

3. Tractatele austro-turce.

4. Tractatele ruso-turce.

5. Acte diplomatice dintre puterile europene privitoare la Români.

Aceste documente vor fi cuprinse în volumul I.

II. Documente din timpul războiului din Crimea:

1. Intențiunea Rusiei asupra Orientului.

2. Acțiunea diplomației dela reclamațiunea generalului Aupick, ambasadorul Franței la Constantinopol, în cestiunea locurilor sante până la declarațiunea de războiu dintre Rusia deoparte, Turcia și puterile apusene de alta.

3. Evenimentele din timpul războiului.

4. Tractativele, care au isbutit la tratatul de Paris.

5. Tratatul de Paris cu adnexele lui.

Aceste documente, care încep dela 1844 și se întind până în Aprilie 1856, vor fi cuprinse în volumul al II., și nu privesc atât cestiunea Orientului propriu zisă, — locurile sante și starea creștinilor din imperiul turcesc, — mai ales afacerile principatelor românesce.

III. Documente privitoare la pregătirile necesare pentru consultarea dorințelor Românilor decătră Europa și anume:

1. Dela 28. Februarie 1856. până la moartea caimacamului Moldovei Teodor Balș, 1. Martie 1857.

2. Dela instalarea caimacamului Moldovei Nicolae Vogoride, 2. Martie, până la 30. Iunie 1857.

3. Dela Iulie până la finele aceluși an.

Aceste documente vor forma trei volume, al III-lea al IV-lea și al V-lea.

IV. Desbaterile divanurilor ad-hoc din Bucuresci și Iași și protocoalele comisiunii internaționale din Bucuresci vor fi publicate în volumul al VI-lea.

V. Actele privitoare la evenimentele după divanul ad-hoc, la comisiunile interimare din Bucuresci și Iași și în fine la îndoita alegere a domnitoriului Alexandru Ioan I., anul 1858 și întâiele luni ale anului 1859, vor forma volumul al VII-lea.

Afară de aceste documente, volumul I. va cuprinde o prefață, care va expune starea legală și politică a principatelor române înainte de tratatul de Paris și semnificarea acestuia pentru dănele, precum și o enumerare cronologică a tuturor faptelor și documentelor acestei epoci pentru a servi la înțelegerea amănunțată a întâmplărilor; ear' volumul din urmă afară de o expunere a luptei susținute de România pentru a ajunge la rezultatul îndoitei alegeri, va cuprinde și un registru alfabetic spre orientare.

Documentele ce se publică sânt foarte numeroase și de aceea publicațiunea are proporțiuni însemnate. Aceste șapte volume vor cuprinde preste 2500 documente în cea mai mare parte inedite.

S'au luat toate măsurile, ca la zioa întâia a fiecărei luni să apară un volum. Astfel volumul al II-lea apare cu acest anunț.

Volumul III. la 1 Februarie.

Volumul IV. la 1 Martie.

Volumul V. la 1 Aprilie.

Volumul I. la 1 Maiu.

Volumul VI. la 1 Octomvrie și

Volumul VII. la 1 Noemvrie 1890.

Fiecare volum se va compune de minimum 70 coale de tipariu, după prospectul alăturat și va consta 15 lei noi.

Doritorii de a și-l procura vor adresa *Domnului Dimitrie A. Sturdza, Bucuresci, strada Mercur 11*, o carte postală cu indicarea exactă a adresei, a numărului de exemplare și a sumei corăspunzătoare, trimisă prin mandat postal, și vor primi imediat volumul franco la adresa dată.

Punându-se acest preț modest pentru o publicațiune atât de voluminoasă, s'a făcut accesibil celor mai mulți monumentul ridicat faptelor mari ale națiunii române. Dacă publicul român va ajuta această publicațiune, se va urmări și restul operei începute, publicațiunea documentelor celorlalte trei epoci ale renascerii României.

Volumul II. cuprinde pe 1132 pagine documente dela 1844. până la 31. Martie 1856. în număr de 480, dintre care 19 inedite. Aceste documente se împart;

După an.	După țerl.
1 din 1844	80 tractate și conferențe.
1 „ 1848	100 din Anglia.

După an.	După țeri.
1 „ 1850	44 „ Austria.
1 „ 1851	57 „ Franca.
1 „ 1852	1 „ Italia.
172 „ 1853	30 „ Prusia.
125 „ 1854	92 „ Rusia.
100 „ 1855	41 „ Turcia.
78 „ 1856	23 „ Moldova.
	11 „ Valachia.
	1 „ Sèrbia.

Volumul III., care va apăre la 1. Februarie 1890., va cuprinde în 1229 pagini 378 documente, din care 174 inedite, și se întinde dela 28 Februarie 1856. până la 4 Martie 1857.

Documentele ce conține se impart:

După an.	După țeri.
3 din 1855	8 tractate și conferențe.
282 „ 1856	6 din Anglia.
93 „ 1857	8 „ Austria.
	197 „ Franca.
	1 „ Italia.
	5 „ Prusia.
	3 „ Rusia.
	20 „ Turcia.
	88 „ Moldova.
	42 „ Valachia.

București, în Decembrie 1889.

Suferințele unui învățătoriu

dela nascere până în timpul prezente.

Schiță adevărată.

(Continuare din Nr. 2).

Surorile nu crescură deloc sub influința vitregii mame. Ele se vestejiră ca două floricele și numai Ghiță rămase singur. Până trăiau surorile erau dênsele, asupra cărora maștera își versa mânia și aceasta se întâmpla cam des; acum însă toată furia ei cădea pe bietul Ghiță.

Ursita ursitorilor începù dară a se realiza. Vitrega mamă capată și ea o fată, pentru carea lui Ghiță acuma îi amărea zilele cu atât mai mult.

Ghiță ajunsă a umbla la școală. El mergea bucuros la școală și învăța mai bine decât toți conșcolarii săi. Învățătoriu S. M. avea bucurie deosebită, de câte ori răspundea acest băiat talentat.

Mama vitregă însă nu vedea cu ochi buni că Ghiță âmbli la școală, și îl opria acasă dându-i diferite ocupațiuni; se țină fata în brațe, se taie lemne, se aducă apă dela izvorul din „Ogașu Peii“, ori dela „Izvorul Andriionilor“. s. a.

La capătul grădinei era un ogaș prin care numai în timp ploios curgea apă. Ghiță făcea toate câte îi poruncia mamă sa mașteră, dar când era timpul de școală, o lua prin grădină preste ogaș pe furiș la școală și așa nu lipsia mai nici o zi. Pentru aceasta o păția Ghiță rău adese,

și totdeauna când tatăl seu lipsia de acasă, căci în prezența lui nu cuteza vitrega mamă să-i zică nici un cuvânt legănat. Așa crescù Ghiță mai printre jorđi, mai printre palme, până când ajunsă etatea de 13. ani, cercetând regulat școala și învățând cu atâta voie și diligență, încât era primul între conșcolarii săi.

Un caz din viața școlariului Ghiță. Badea Ion de multe ori zicea lui Ghiță: „Dragul meu caută și învață că o să fac din tine un dascăl“. Mare era bucuria lui Ghiță auzindu-l vorbind astfel, și de atunci se născù în el dorul de a fi învățătoriu, de a fi luminătoriu poporului. De multe ori când nu era învățătoriu la școală înainte de 8 oare, sau după amiază înainte de 2. (căci el ca și acum locuia în casa sa proprie nefiind locuință la școală) de multe ori zic, se punea Ghiță pe scaun în locul învățătoriuului, zicea celorlalți conșcolarii ai săi „tăcere“, sau „pst“ și apoi se punea și el drag Doamne să le propună ceva. Aceasta o făcea el de multe ori, și conșcolarii săi ascultau de el ca de învățătoriu fiind el cel mai mare între ei, de aceea îi și ziceau „Ghiță dascălul mic“. Mare plăcere avea Ghiță pe Istoria universală, și eacă cazul, care voesc să vi-l spun; se pusese adecă Ghiță să propună despre împăratul Traian și luptele lui cu Daci.

În școală se afla portretul împăratului Traian în cadrul foarte frumoasă, deci vorbind Ghiță despre el și despre colonizarea Romanilor în Dacia, zise celorlalți arătându-le portretul: „vedeți fraților acesta e chipul împăratului Traian, celui împărat, care ne-a adus pe noi aici unde sântem astăzi, acesta e acel bărbat mare, care ne-au câștigat nonă o țară bogată și frumoasă, veniți să sărutăm chipul lui și să fim mândri că sântem Romani aduși aici de un Împărat așa viteaz cum a fost acesta, veniți să-l sărutăm și să ne legăm, că ne vom aduce pururea aminte de el și de faptele lui și vom călca pe urmele strămoșilor nostri“. Atunci Ghiță sărută de mai multe ori chipul împăratului, ear ceilalți școlarii și școlărițe eșiră unul câte unul din scaunii și sărutară și ei chipul marelui împărat. Dar când dă Ghiță să-l pună ear pe părete în cușlu, ce face, ce nu face, destul că cade icoana pe podele și sticla se face toată bucățele. Venind acuma învățătoriu la școală Ghiță merse înaintea lui, îi spusă întâmplarea și se rugă de iertare. Învățătoriu bun la inimă îl ertă și Ghiță merse vesel la locul seu în scaunie.

Badea Ion avea acuma mai patru copii afară de Ghiță, apoi cu atâta copii și cu o muere leneșă cum era soția sa, o ducea rău și sărăcise mai de tot.

Era luna lui August 1878. Ghiță în etatea lui de 13 ani era destul de desvoltat la judecată și numai putea suferi nedreptățile ce-i veniau din partea mașterei seale. Aceasta eară la rândul ei voia cu ori ce preț să-l scoată din sinul familiei, unde

il privea ca pe un străin, de și ce fusese aci la venirea ei, tot dela părinții lui, dela harnicia mamei lui era.

Ghiță sciind cumcă maște-sa nu are ochi să-l vadă, zise către tatăl seu: „Iubite Taică! Îți mulțămesc frumos pentrucă m'ai crescut, și m'ai dat la școală ca să învăț carte și omenie; acum însă vezi tu bine, cumcă muma voesce să me alunge cu ori ce preț, voesce să me duc slugă; de aceea te rog Taică, să me dai la școală mai departe, ori la vr'o maestrie undeva, ca să nu-i mai stau în cale. Aibi grijă Taică și de mine, nu mă lăsa om perdut în lume“.

Așa vorbi Ghiță. Tatăl seu atunci umplu ochii de lacrimi și-i zise: „Voiu căuta eu Ghiță și pentru tine locul cel bun și tu imi ești fiu ca și ceialaltii, și din averea aceasta mică caută să ai și tu parte, căci cu mamă-ta fie ertată am adunat-o. Fii liniscit până voiu cere un sfat dela cineva în privința aceasta.“

Încă a doua zi merse badea Ion la preotul local și-i ceru sfatul; eară preotul, om cu chibzuială, astfelu îi vorbi: „Măi Ioane! ce zici tu de școli, ori copilul teu e de școli, n'ai tu pământ să-l pui la muncă, numai de școli visezi, nu știi tu că acolo trebuie bani, dar cu grămada nu așa, și apoi de unde ai tu atâta putere de bani? Adă pe Ghiță la mine să mă păzească porcii dimpreună cu ai tei la earnă în codru la jîr, și când va fi Ghiță de anii cătănicii eu voiu vorbi cu doctorul cătănesc și-l voiu scăpa. Asta ear țî-a prinde bine. Dar de unde, din copilul teu domn, ce gândești?“

Astfelu fură cuvintele înțeleptului preot. Badea Ion atunci zise: Părinte! Pentru astfelu de învățatură nu pot nici cum să-ți mulțămesc, mă eartă că-s silit a zice așa. Sânția Ta voesci numai să me batjocuresci. An deacă țin eu pe Ghiță acasă eu il bag slugă la Sânția Ta? nu am eu ce-i da de lucru? Dar vezi Părinte, eu gândesc așa, că dacă eu unul cu pământul care-l am, nu pociu trăi bine, cum vor trăi toți 5 fii ai mei numai cu pământul acela, când din an în an dările-s mai mari ear pământul slăbește din ce în ce. Așa cuget eu, apoi muerea mea fie blăstemată, de când mi-o recomandași s'o iau de soție, ea nu voesce să mă vadă în ochi pe Ghiță, zice că fuge dela mine de nu-i iau pe Ghiță din cale. Apoi tocmai pentru aceea eu voesc să dau pe Ghiță la școală. Ei Ioane! zise atunci preotul. Tu te ținî mai cuminte decât mine, apoi fă cum știi.

A doua zi merse tata lui Ghiță și la învățatoriul S. M. să ceară sfat. Bună ziua dle învățatoriu, zise badea Ion deschizând ușa învățatoriului. Bună să-ți fie inima Ioane respunseră deodată învățatoriul și soția dînsului, de mult nu te-am văzut, chiar voisem să vin la D-Ta să ved ce ai de gând a face cu Ghiță. Că tocmai pentru Ghiță vin și eu la D-Ta zise badea Ion. Nu știu ce să fac cu el, Te rog dă-mi un sfat. Apoi Ioane, fiind-că ai venit la mine

chiar în privința aceasta, eu ași fi de părere ca să dai pe Ghiță la școală la Logoj; căci e păcat, așa copil bun să rămână acasă. Mai câteva săptămâni și să încep școlile în Logoj, să mergem să-l înscriem acolo, stau eu bun că-l va primi în clasa a 4 capitală, totodată stau bun și pentru copil că se va purta bine, căci în mâinile mele a crescut, îi cunosc și gândul. Îți mulțămesc foarte frumos, dle învățatoriu, zise badea Ioan pentru sfatul acesta, că pe bună cale mă îndreptî dar eu sînt sîrac și nu știu cum voiu eși la cale. — Ioane, zise într'aceea învățatoriul mai departe: Tot începutul e greu; dar noi cu ajutoriul lui Dumnezeu să cercăm, il vom ținea la Logoj 5 sau 6 ani, ca să studieze 4 ori 6 clase gimnasionale, și atunci vom vedea ce vom face mai departe. Nu sîntem departe de Logoj în toată săptămîna poți merge la el cu mîncare. Bani nu vei cheltui așa mulți, îi vom căuta un cortel mai lesne; vestminte poate purta și de acestea ce poartă acum că sînt frumoase, cărțile și taxa de înscriere earășî nu vor fi așa mari. La urmă cred cum-că vei fi bucuros și-mi vei mulțami. Se hotări dară ca să ducă pe Ghiță la școală la Logoj. Cum auzi Ghiță una ca asta sări în sus de bucurie.

Auzind aceasta soția lui Badea Ion, începî a plînge și a blăstema pe dascălul, că o lasă sîracă, că Ghiță o să mînce toată averea prin școli, și copiii ei rămân pe drum ca vai de ei. Au nu te-a învățat popa destul de bine, zicea ea către bărbatul ei, de ce nu ascultî de el. Badea Ion însă nu ascultă de gura ei, ci într'o Marti dimineața plecă cu Ghiță și cu învățatoriul la Logoj, unde-l înscrieră în clasa a 4-a normală, și-l așezară la un neamț în cortel.

La Logoj petrecî Ghiță doi ani de zile, studiî clasa a 4-a normală și 1-a gimnasională. În decursul acestor ani, mamă-sa, nu știu de vr'o două sau trei ori a fost la el, dar tată-sau mergea mai în toată săptămîna și-i aducea mîncare de acasă.

(Va urma).

† Iosif Badescu.

În numărul trecut al foaiei noastre am adus trista știre despre repozarea demnului preot *Iosif Badescu* din Ieșelnița; eară acuma, devenind în posesiunea unor date mai însemnate din viața repozatului, dăm următoarea biografie:

Repozatul s'a născut la a. 1827 în Șopotul-Vechiu; în valea Almajului, dintr'o familie fruntașă. Moșul și strămoșul seu au fost aci preoți.

După absolvarea școlii elementare a intrat în pedagogia rîm. gr. or. din Biserica-Albă, unde într'atîta s'a distins și a câștigat încrederea directorului școlariu Constantin Diaconoviciu Loga, încât în etate de 16. ani fără să fie absolvat și cursul al treilea de pedagogie, a fost denumit de învățatoriu la Bersasca, stațiunea unei

companii, adecă într'un loc unde se cerea dela învățătoriu mare haruicie și punctualitate întru îndeplinirea oficiului seu. Dela Berzasca a fost mutat la Lapușnicel, unde l-au aflat evenimentele din 1848—49. eară de aici a devenit învățătoriu în locul nasterii, în Șopotul-Vechiu până la anul 1855. când în etate de 28. de ani a intrat în teologia din Vêrșet, susținându-se din aceea ce și-a agonisit ca învățătoriu, căci părinții, deși în stare bună, i-au denegat tot ajutoriul.

Reposatul în decursul studiilor teologice s'a luptat cu multe neajunsuri. Încă ca învățătoriu se însurase și avea și o fiică; soția cu fiica. trebuiră să rămână acasă, până ce densus termină teologia; dar în urmă își ajunse scopul.

Ca absolut teolog deveni de nou învățătoriu în Pârvoja, eară după un an de zile și anume în 6. Decembrie 1859. fu chirotonit de diacon și în 8. Decembrie acelaș an de preot în comuna bisericască Ogradena cu filia Dubova.

Ca preot a dezvoltat aici o activitate neobosită încât cu dreptul se poate afirma, că puținii preoți se vor fi bucurat de iubirea și de încrederea credincioșilor lor într'un grad așa de mare ca și reposatul. Dar și densus li-a păstrat până la sfârșitul vieții cea mai bună amintire așa, că de câte ori vedea pe vre-unul din aceste comune zicea: „acesta este Ogradințul, acesta este Duboveanul meu“.

Cu deosebire Dubovenii nu întreprindeau nimic fără să se consulte mai întâiu cu densus și la averea bisericască cea frumoasă a Dubovenilor, la cele 21. de actii dela „Albina“ are mare parte și activitatea reposatului. „Ori ce sfat le dam, era ca semença ce pica pe pământ roditoriu“. zicea despre păstoriții sei din Dubova și din Ogradena.

După o păstorie de 4. ani în Ogradena a fost mutat în 27. Ianuarie 1864. la parochia din Ieșelnița.

Activitatea lui de aici o demustră mai bine starea cea înfloritoare morală a comunei, starea îmbucurătoare materială a bisericeii și ordinea esemplară ce a domnit în biserică așa, încât Ieșelnița a putut servi de model și de multe ori se și faleau Ieșelnițenii zicând, că la densii e ordinea cea mai bună.

Reposatul a fost neobosit întru a afla mijloace corespunzătoare pentru înaintarea materială a bisericeii, pentru care n'a cruțat nici timp nici osteneală, și astăzi biserica se bucură de frumoase isvoare de venite.

Idealul lui era crearea unui fond parochial pentru dotațiunea preotului. Dară — din cauza timpurilor grele — nesucceșându-i a câștiga pentru planul seu mulțimea poporului, a încercat înainte cu 5. ani însuși a arăta practicabilitatea planului seu prin aceea, că a înființat un fond numai cu participarea familiei sale. Sinodul parochial din anul trecut s'a convins despre practicabilitatea acestui plan și câștigând pentru ideile sale pe unii din fruntații comunei era vorba că în timpul cel mai scurt să se pună în lucrare. Dar durere moartea s'a pus la mijloc.

Mare a fost iubirea sa cătră păstoriții sei, și și acestia arătau cătră densus stima și respectul cuvenit.

Ca părinte de familie s'a caracterizat prin o îngrijire deosebită de ai sei.

Căsătoria sa a fost fericită, și s'a tulburat numai prin reposarea prea timpurie a soției sale *Floarea*, ce s'a întemplat în anul 1877. Din căsătoria aceasta s'a nascut o fată și un ficior; cea dintăiu fiind căsătorită a îngrijit de cele ale casei; eara ficiorului *Traian* i-a dat o creștere deosebită. Acesta după ce a terminat studiile gimnasiale în Segedin cu succes foarte bun, a studiat drepturile în Budapeste, apoi un an a petrecut la facultatea filosofică; după aceea a ascultat teologia la universitatea din Cernăuți, unde a câștigat și diploma de Doctor în teologie; ear de present se află ca secretariu la Consistoriul din Caransebeș.

Aceasta e viață unui preot, care n'a avut scoli multe, dară fost preot în toată puterea cuvântului și carele a fost accesibil pentru toate ideile noi, nobile și frumoase, și care și-a iubit biserica și națiunea sa mai pe sus de toate.

Înmormântarea demnului reposat a avut loc Vineri în 12 l. c. funcționând părintele protopresbiter din Orșova Mihaiu Popovicu, asistat de preotul Gruiu Pirtea din Ogradena și Nicolae Târziu din Tuferi.

Fie, ca virtuțile mult regretatului defunct să aflu meritatul resunet în inimile colegilor sei imitându-l în păstoria credincioșilor lor.

Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Varietăți.

Sânțirea apei în Arad. În ziua de Botezul Domnului din a. c., ca și în anii anteriori s'au oficiat sânțirea apei în biserica catedrală din Arad prin Prea Sânția Sa părintele episcop al Aradului *Ioan Meșianu*, asistat de părintele protopresbiter *Moise Bocșanu*, ieromonachul *Augustin Hamsea*, preoții *Gavril Bodea* și *Ilie Dogariu*, protodiaconul *Ignățiu Pap* și ierodiaconul bisericeii catedrale *Dr. Traian Puticiu*, în ființa de față a unui însemnat număr de credincioși.

Denumiri. Episcopul campestru și vicariul apostolic *Dr. Antoniu Gruscha* este denumit de arhiepiscop romano-catolic în Viena. — *Dr. Alisandru Dessewffy*, până acuma canonic al capitulului din Cașovia, este denumit de episcop romano-catolic al *Cianadului*.

Distincțiune. Dlu Dr. *Victor Babeș*, profesor la facultatea de medicină din Bucuresci și director al institutului bacteriologic, pentru distinsele lucrări științifice, i s'a conferit medaila „*Bene merenti*“ cl. I.

Instalare. Duminecă în 14/26 l. c. s'a instalat de paroch în Satul-Nou capelanul de pân' aci *Trifon Militariu*,

Bal. Sâmbătă în 13/25 l. c. corpul oficiresc din loc a dat un bal foarte frumos în otelul „*Pomul verde*“.

Reuniunea femeilor din Oravița va arangia în 1/13 Faur a. c. un bal, al cărui venit curat este destinat pentru înființarea unei scoale de fete, atât de necesară pentru creșterea religioasă și națională a fetelor noastre. Este dorința generală, ca această școală să se deschidă cu anul

scolariu viitoriu. — Balul se dă în otelul „Coroana”. Bilete de intrare cu prețul de 1 fl. de persoană și 2 fl. de familie se capătă la Dna cassareasă, Livia Vuia, la carea sânt a se adresa și contribuiți marimonioase în scopul nobil, ce-l urmărește Reuniunea.

Principele Amadeus de Aosta, care a murit în Turin Sâmbătă la 18. Ianuarie n., a fost născut la 30. Maiu 1845. El era al doilea fiu al lui Victor Emanuel. Dela 16. Noemvrie 1870. până la 11. Februarie 1873. a fost regele Spaniei. El a luat parte la resboiul din 1859. luptând contra Austriei cu armata din Sardinia; asemenea și în lupta dela Custozza la an. 1866., unde a fost ușor rănit. La 30. Maiu 1867. a luat în căsătorie pe principesa Maria, fiica principelui Emanuel dal Pozzo della Cisterna. După căderea dinastiei de Bourbon, la an. 1870, camera cortesilor din Spania l'a ales de rege sub numele de Amadeus I. și la 2. Ianuarie 1871. a intrat în Madrid. Nisuițele lui de a restabili ordinea în țeară au rămas zadarnice. După ce în noaptea de 18. Iulie 1872. s'a făcut un atentat la viața sa și a soției sele, s'a hotărît să abzică la tron, ceea ce a și făcut-o la 11. Februarie 1873. Soția sa a murit la 8. Noemvrie 1876. în San-Remo. Înainte de asta cu doi ani el a luat în căsătorie pe principesa Letiția Bonaparte, care acum a rămas văduvă.

Necrolog. Încă o floare s'a rupt din grădina națiunii române, tēnerul de bună speranță *Atanasie Barboniu*, teolog absolut absolut și învățătoriu substitut în Tomesci și-a dat nobilul seu suflet în mâinile creatoriului, în etate de 27 ani, Sâmbătă în 6/18 l. c. la 7 oare dimineata, după o lungă suferință. ear remășițelei pămētesci s'au pus la odihnă eternă în cimiteriul gr. or. din locul natal Tomesci. În mormântării a premers s. Liturgie, participând o mulțime de preoți, învățători și alți onorațiori din jur. — Reposatul a lăsat în doliu pe mult iubiiții săi părinți, Nicolae Barboniu, preot și pe mama Elisaveta. pe soru-sa Măria măritată Titel, frații: Aurel pedagog absolut și Alisandru studinte în Arad, o mulțime de rudenii și amici. — Fie-î țērîna ușoară și memoria binecuvēntată. *Un amic participante.*

Ioan Creangă. În 2. Ianuarie s'a înmormēntat la Iași marele prosator român Ioan Creangă. În el a pierdut literatura română pe unul dintre cei mai distinși și mai simpatici scriitori populari ai sei, ear învățământul pe unul dintre cei mai meritați institutori români. Familia Creangă este de origine din Ardeal. După mamă reposatul I. Creangă a fost înrudit cu metropolitul de pie memorie Iacob, marele luptătoriu pentru cultura românească în timpul Fanarioților. Posteritatea va aminti totdeauna cu recunoștință numele lui Ioan Creangă, care în literatura noastră va rămânea nemuritoriu.

Un mare binevoitoriu al bolnavilor seraci. Un individ necunoscut din Londra, pētruns de iubire și milă față de sērăcii din capitala engleză, a făcut o fundațiune de 100,000 funți sterlingi sau 1,200,000 fl. după banii nostri, cu scop ca să se ajute toți bolnavii seraci câți se vor afla pe stradele și în casele misere ale Londrei. Ziarele

engleze răpite de admirațiune pentru această nobilă faptă a necunoscutului, n'au destule cuvinte pentru a o lauda.

O întēmplare mișcătoare. Se împărtășese din Malaga, în Spania: „O fetiță de șapte ani murise de cărcei și medicii constataseră moartea ei, dar mamă-sa, care plāngea amar, nu se învoi să-î îngroape fata, susținēnd, că e numai în aparență moartă și că earășii își va reveni în simțiri. Zădarnice fură toate vorbele rudeniilor și ale medicilor, și așa acestia profitară de un moment, în care mama slăbită și obosită se retrasă puținel la odihnă, și duseră cadavrul fetei pe ascuns în cimiteriu. Tocmai când voiau să bage în pământ cosciugul, veni mama fetei în fuga mare, ca nebună de durere și desperare, strigând neincetat: „Dați-mi fata, dați-mi înderēt ale mele dureri!” Trebură să-î ducă înderēt acasă cosciugul, care fū deschis, ear mama se aruncă plāngēnd asupra corpului fetei. Și lucru minunat, după câteva oare fata începū a da semne de vieată și își veni încurēnd în simțiri. Mama plină de bucurie își îmbrățișă fetița, căreia îi redase a doaua oară vieată.

Medicină în contra beției. În Svedia și Norvegia beția obicinuită se pedepsește cu închisoare. Îndată ce este închis, vinovatul nu are altă mănecare dimineata și seara decât o pâne și vin sau răchie, de după cum cel arestat bea vin sau răchie. Dar' pânea nu i-se dă decât într'un blid plin cu vin sau răchie, în care a stat muiată o oară. În prima zi bețivul mănăncă cu plăcere pânea, a doaua zi îi pare mai puțin plăcută. Puțin după aceea o primesce cu o adevărată repulsiune. În genere în opt s'au zece zile aceasta îi produce așa greață, încât sēnt prinșoneri, care nici într'un chip. nu voesc să mănănce acea mănecare, care li-se dă fără milă. După ce se sfirșesc această cură, bețivul, afară de rare excepțiuni, este cu totul vindecăt. Mulți renunță cu dēșevirșire la vin, al cărui miros chiar le produce un desgust nemărginit. Cât ar fi de bine, să se introducă și la noi astfelu de lege!

Iuțeli. Eată un tablou interesant de diferitele iuțeli ce se produc în natură și distanțele în metri, cele percurg într'o secundă, luate ca unitate de timp. Melcul face într'o secundă 0.0015 m., omul cu pașul ordinaru 1.25, vēnturile potrivite 1.90, calul în treapād 2.10, balena 2.25—3.25, brizele (vēnturi țāricele) 3.20, fluviul cel mare răpede 4, corabia 4.60, calul în galop 5, aerostatul 6.40, alergătorii de întrecere 7.18, musca în sborul linistit 7.60, trenul 7.75, vaporul cel mai iute 8.50, musca fugărită 9.10, velocipedul 9.70, brizele puternice 10, pătinătorii deprinși 11.60, calul în fugă 12.60, vēnturile tari 14.70, trenul accelerat 16.70, valurile oceanului 21.80, furtuna 22.50, ogariul 24.50, vijelia 27.40, șoimul 28, porumbița 30, vulturele 31.25, uraganul 35.10—43.20, vrabia 67, cioclonul cel mai puternic 116, sunetul în atmosferă 336.60, un glonț de muschetă 376, un punct de equator în învērțirea pământului 463, un glonț de pușcă 470, o ghinlea de tun 722.

Iuțeli în kilometri pe secundă: Luna 1 kilometru, sunetul în apă 1.525, soarele 76, Sirius 15.4, pământul 29.5, cometa lui Halley în apropierea soarelui 393,

o fortună în soare 402, curentul de inducțiune 18,400, curentul electric în mediu 36,000, lumina 315,000. Iuțea electricității variază mult după natura conducătorului. prin care străbate. La conducători buni, iuțea e foarte mare; astfel s'a găsit că curentul electric ce se descarcă dintr'o butelie de Leyda, printr'o sîrmă de cupru de un diametru de 1·7 milim. străbate o distanță de 463,500 km. pe secundă, așa dar cu mult mai mare decât lumina. Circumferința pământului, fiind de 42,700 km. electricitatea ar putea să încunjure equatorul de 11 ori într'o secundă. („Biblioteca Familiei“).

Răpirea tuturor locuitorilor dintr'un sat. Stanley povestesc între altele și următorul fapt mișcătoriu: Când călătoriam cu șalupa mea pe râul Aruvimi, cel mai mare afluent al fluviului Congo, am poposit într'o noapte în fața unui sat. Deodată eu și oamenii mei auzirăm o gălăgie grozavă de țipete numeroase ca și cum ar fi bătălie în apropiere. Ieșirăm afară din șalupă și vëzurăm câmpul și râul luminate de un incediu colosal. Îmi scosei ochianul și distinsesi scena îngrozitoare ce se petrecea în satul cuprins de flacări: o mulțime de oameni, care după îmbrăcăminte mi-s'au părut a fi Arabi, alergau turbați prin sat cu pistoale și săbii în mână. Spărgeau ușile, scoteau afară pe Negrii și-i puneau în lanțuri. Alți Negri eșiau singuri afară și o croiau la fugă, ca să scape. Însă Arabii se luau după ei, îi prindeau și-i legau bătându-i. Cei care se aruncau în râu erau împuscați din urmă. Cei-ce se împotriveau erau măcelăriți. Totuși câți-va Negri au putut să scape cu inotul. Curînd incendiul s'a stîns, după ce consumase toate locuințele. Țipetele au încetat. N'am mai vëzut și n'am mai auzit nimic. A doua zi însă un Arab cu care m'am întîlnit mai în susul râului, mi-a povestit că Arabii aveau demult gând să-și resbune pe Negrii din acel sat, pentru-că acești Negri prinseseră doi Arabi, îi tăiaseră și-i mâncaseră. Acum își rezbunaseră arzînd satul și prinzînd pe toți Negrii, spre a-i duce se-î vindă la coastă.

Nr. 380. prot. ex 1889.

Concurs.

În conformitate cu decisiul Venerab. Consistoriu diecesan din 21. Decemvrie 1889 Nr. 1088. B. se escrie de nou concurs pentru întregirea definitivă a postului de preot în parochia de clasa a III-a din comuna *Verciorova* potopresbiteratul Caransebeșului cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Dotățiunea:

1. Sesiunea parochială de 33 jugere cu venit anual de 150 fl. v. a.
2. Birul parochial dela 220 case câte 50 cr. dela fie-care număr de casă în sumă de 110 fl.
3. Competințele stolare cari în calcul mediu fac la an 110 fl. se plătesc după norma stolară staverită de sinodul eparchial din anul 1880 sub Nr. 130. protoc. și anume dela locuitorii de clasa I. cari plătesc dare directă 8 fl.; dela cei de clasa a II. cari plătesc dare directă dela 4 fl. în sus și dela cei de clasa a III. cari plătesc dare directă până la 4 fl.

4. Alte venituri accidentale sigure 30 fl. v. a. și quartir natural corespunzător.

Doritorii de a ocupa acest post sînt poftiți a-și trimite recursele lor instruate conform statutului organic și adresate comitetului parochial la P. On. domn protopresbiter al Caransebeșului până la termiul indigitat.

Dela recurenți se cere ca, cu scirea protopresbiterului nostru, să se prezenteze în biserică în vre-o Duminică sau sîrbătoare.

Verciorova, din ședința comitetului parochial ținută în 7. Ianuarie 1890.

[3] 2—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Nr. 391. 1889.

Concurs.

Conform ordinațiunei Venerabilului Consistoriu diecesan din 3/15. Decemvrie 1888. Nr. 554. șc. se escrie concurs pentru ocuparea definitivă a postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. rom. din *Socenă* protopresbiteratul Caransebeșului cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.“

Emolumente:

1. Salarîu în bani 400 fl. v. a.
2. Diurne pentru conferințele învățătoresci 10 fl.
3. Scripturistic 6 fl.
4. Două jugere de livadă estravilană, locuință liberă în edificiul școlii cu grădină intravilană.

Cei ce doresc a reflecta la acest post sînt poftiți a-și trimite recursele lor instruate conform statutului organic și regulamentelor existente, și adresate comitetului parochial din *Socenă* la oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al Caransebeșului, până la terminul indigitat.

Socenă, din ședința comitetului parochial ținută în 27. Decemvrie 1889.

[1] 3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual *Andrei Ghidiu*.

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 27. Iuliu 1889. Nr. 670. B., comitetul parochial gr. or. român din *Prigor* (pptul Mehadie) escrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericei, pelângă suma de 2142 fl. 70 cr. v. a. specificată în planul de renovare. Licitațiunea se va ținea în *Prigor* Lună la 19. Februarie (3. Martie) 1890. la 9 oare a. m.

Întreprinzătorii, cari doresc a primi acest lucru, sînt poftiți a se presenta la terminul amîntit în fața locului, avînd a depune înainte de începerea actului de licitațiune un vadiu de 10% din prețul exclamării în bani gata seau în hîrtii de stat, care vadiu, în cazul primirei întreprinderii, va rămănea depus în lada bisericei până la colaudarea și primirea lucrului seversit.

Planurile, condițiunile și alte împrejurări mai de aproape referitoare la renovare, se pot vedea în oarele oficioase în cancelaria oficiului parochial din *Prigor*.

Prigor, din ședința comitetului parochial ținută la 31. Decemvrie 1889.

[2] 3—3

Iosif Campianu,
președintele com. par.

Iosif Toader,
notariul com. par.

